

Nastolatki 3.0

RAPORT Z OGÓLNOPOLSKIEGO BADANIA
UCZNIÓW I RODZICÓW

OGÓLNOPOLSKA
SIEĆ EDUKACYJNA

ose
NASK

Raport dla dyrektorów szkół i nauczycieli

WERSJA SKRÓCONA

Nastolatki 3.0

RAPORT Z OGÓLNOPOLSKIEGO BADANIA
UCZNIÓW I RODZICÓW

AUTORZY

dr R. Lange (red.)

dr A. Wrońska

dr A. Ładna

dr K. Kamiński

M. Błażej

A. Jankiewicz

K. Rosłaniec

NASK – Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa 2023

ISBN 978-83-65448-56-9 (wersja elektroniczna)

ISBN 978-83-65448-57-6 (wersja drukowana)

Raport „Nastolatki 3.0” został sfinansowany w ramach programu Ogólnopolska Sieć Edukacyjna (OSE), który jest realizowany przez Państwowy Instytut Badawczy NASK pod nadzorem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. OSE to program publicznej sieci telekomunikacyjnej, dającej szkołom w całej Polsce możliwość podłączenia szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego internetu. W ramach programu OSE prowadzone są także działania edukacyjno-informacyjne, promujące zasady bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych.

4	Wstęp
5	Nota metodologiczna
6	Najważniejsze wnioski
8	Czas
9	Inicjacja
10	Internet w szkole
10	Korzystanie z internetu
11	Wykorzystywanie internetu w celach szkolnych (uczniowie)
13	Wykorzystywanie internetu w celach szkolnych (nauczyciele)
15	Media społecznościowe
16	Sposoby spędzania wolnego czasu
17	Seksting
18	Patostreamy
19	Internetowe challenge'e
20	Analiza mediowa
20	Najpopularniejsze aplikacje strony internetowe wśród dzieci i młodzieży(wybrane kategorie tematyczne)

Wstęp

Mówienie dzisiaj, że „internet zrewolucjonizował społeczną rzeczywistość”, a „z rozwojem cyberprzestrzeni wiąże się wiele nowych zjawisk”, jest truizmem. Internet dla młodych osób to realny świat społeczny, w którym socjalizują normy, wartości, budują tożsamości i w którym koncentrują swoje kanały komunikacji. Ten „realny świat cyfrowy” jest praktycznie zsynchronizowany z ich dobrostanem społecznym, psychicznym, somatycznym i nie jest to oddziaływanie marginalne, niszowe, ale nabrało cech zjawiska pokoleniowego.

Nie sposób zrozumieć kondycji współczesnego nastolatka bez eksploracji jego cyberaktywności i cyberprzestrzeni, w której się porusza. Dlatego, NASK-PIB od 2014 roku prowadzi systematyczne ogólnopolskie badania dotyczące praktyk internetowych polskich nastolatków.

Prezentowany Państwu raport jest wynikiem piątej fali badań (2014, 2016, 2018, 2020, 2022). Każda edycja zawiera bloki statycznych zagadnień mierzących dynamikę wybranych zjawisk (czas, narzędzia, miejsce, inicjacja Problematyczne Użytkowanie Internetu itd.) oraz tzw. bloki „sezonowe” związane z bieżącymi trendami cyfrowymi.

W prezentowanym badaniu szczególnie zwróciliśmy uwagę na media społecznościowe i towarzyszące im problemy społeczne (np.: samotność, samoocena, seksualizacja, uzależnienie, internetowe wyzwania itd.). Raport ten prezentuje także deklaracje rodziców badanych nastolatków w celu konfrontacji rzeczywistych praktyk nastolatków z przekonaniami czy wyobrażeniami ich rodziców.

Wszystkie realizowane w NASK-PIB badania staramy się udoskonalać zarówno tematycznie, jak i metodologicznie. Bieżąca edycja objęła rekordową liczbę szkół i uczniów względem poprzednich badań. Zwiększyliśmy zarówno próbę badawczą z 61 do 160 szkół, ale także liczbę kohort badawczych – z 2 do 4 (7 i 8 klasa szkół podstawowych oraz 1 i 2 klasa szkół ponadpodstawowych).

Gorąco zatem zachęcam do lektury wszystkich, których interesuje to, jak kształtuje się cyfrowy świat i polska młodzież oraz jakie zjawiska korelują z jej aktywnością cyfrową (nie zawsze pozytywne). Szczególnie dlatego, że wyniki prezentowanego badania okazały się zaskakujące nawet dla zespołu badawczego, który realizuje badania Nastolatki 3.0 już od blisko dekady.

Rafał Lange

Nota metodologiczna

Badanie zostało zrealizowane między październikiem 2022 r. a listopadem metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) na populacjach nastolatków oraz ich rodziców i opiekunów prawnych.

Respondentów wybrano za pomocą doboru zespołowego dwustopniowego (szkoła/klasa), na podstawie danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEiN). Zastosowano dodatkowo warstwowanie w oparciu o dane statystyczne MEiN i GUS: typ szkoły, typ gminy, terytorium.

Kompletne odpowiedzi uzyskano od 4984 uczniów (7 i 8 klasa szkoły podstawowej oraz 1 i 2 klasa szkoły ponadpodstawowej) oraz 1255 rodziców i opiekunów prawnych ze 160 szkół we wszystkich 16 województwach w Polsce. W opracowaniu wyników zastosowano metodę korekty za pomocą wag dla zebranych w badaniu obserwacji, przy wykorzystaniu stratyfikacji ex-post, uwzględniając płeć oraz wiek respondentów. Do obliczenia wag zostały wykorzystane dane Bazy Demograficznej GUS.

Badanie Nastolatki 3.0 zostało uzupełnione analizą mediową zrealizowaną na podstawie danych dostarczonych przez firmę Gemius S.A. w okresie od 1 października do 30 listopada 2022 r. (źródło: Badanie Mediapanel). Analizą objęto osoby w wieku 7 – 19 lat. Dane mediowe dają wgląd w użytkowanie poszczególnych obszarów treści internetowych w analizowanej grupie docelowej: serwisy społecznościowe, serwisy ogłoszeniowe, wyszukiwarki i mapy, zakupy online, informacje i publicystyka, edukacja, gry i inne.

Najważniejsze wnioski

1

Odnotowano po raz kolejny wzrost czasu korzystania z internetu przez nastolatki w dni powszednie. Obecnie jest to 5 godzin 36 minut (vs. 2020 – 4 godziny 50 minut).

2

Prawie co trzeci uczeń (29,5%) ma możliwość korzystania z urządzeń mobilnych (smartfon, tablet, laptop) na terenie szkoły podczas przerw lekcyjnych. W porównaniu z 2018 rokiem, w 2022 roku zwiększył się natomiast odsetek nastolatków, którzy w ogóle nie mogą korzystać z internetu w szkole (31,1% vs 24,4%).

3

W celach szkolnych uczniowie korzystają z sieci przede wszystkim do odrabiania lekcji (69,1%) oraz przygotowania do sprawdzianów (41,9%).

4

Dodatkowo, z raportu można dowiedzieć się, z których serwisów nastolatki najczęściej korzystają odrabiając lekcje lub ucząc się do zajęć – najpopularniejsza jest wyszukiwarka Google (59%), ale dużą popularnością cieszą się serwisy z gotowymi opracowaniami szkolnymi, takie jak Odrabiamy.pl, Ściąga.pl i inne.

5

Pedagodzy podczas lekcji używają internetu głównie do odtwarzania prezentacji (65,4%) i filmów (64,5%). Prawie połowa nauczycieli jako środek dydaktyczny wykorzystuje programy edukacyjne (48,1%), a co piąty nastolatek jako formę kształcenia stosowaną przez pedagogów wskazuje gry edukacyjne (19%).

6

Użycie internetu przez nauczycieli (poza lekcjami informatyki) jest najczęstsze podczas przedmiotów humanistycznych. Co trzeci uczeń korzysta z sieci podczas zajęć z języków obcych, historii, języka polskiego, biologii, geografii, zaś co czwarty podczas chemii, fizyki i matematyki.

7

Internetowa komunikacja uczniów z nauczycielami jest coraz bardziej powszechnym zjawiskiem – w porównaniu z 2018 rokiem, w 2022 roku odnotowano wzrost o 11p.p.

8

Z powodu korzystania z mediów społecznościowych prawie trzech na dziesięciu nastolatków (28,7%) często zaniedbuje obowiązki szkolne z powodu używania mediów społecznościowych.

9

Młodzi ludzie najczęściej wybierają spędzanie swojego wolnego czasu w sposób konsumpcyjny i relaksacyjny, słuchając muzyki, oglądając filmy, odpoczywając, zajmując się swoimi zainteresowaniami (hobby).

10

Co czwarty nastolatek ogląda tzw. patostreamy, a blisko co szósty nie jest w stanie określić, czy oglądane przez niego treści mają cechy patostreamu, i czy są wulgarne lub nacechowane przemocą.

11

Jedna trzecia nastolatków deklaruje, że otrzymała za pośrednictwem internetu czyjeś nagie lub półnagie zdjęcie.

12

3 na 10 nastolatków w ciągu ostatniego roku wzięło udział w internetowych challenge'ach.

13

W omawianym okresie młodzież korzystała na przykład ze stron o tematyce erotycznej. Wyraźnie najpopularniejszym serwisem z tej kategorii był Pornhub.com – ponad 1,3 mln użytkowników w grupie wiekowej 7 – 19 lat, odwiedzony przez ponad jedną czwartą osób z tej grupy. Co więcej, strona ta miała współczynnik dopasowania na poziomie 125, co oznacza, że była stosunkowo porównywalnie (a nawet nieco bardziej) popularna w tej grupie niż w grupie odniesienia polskich internautów.

14

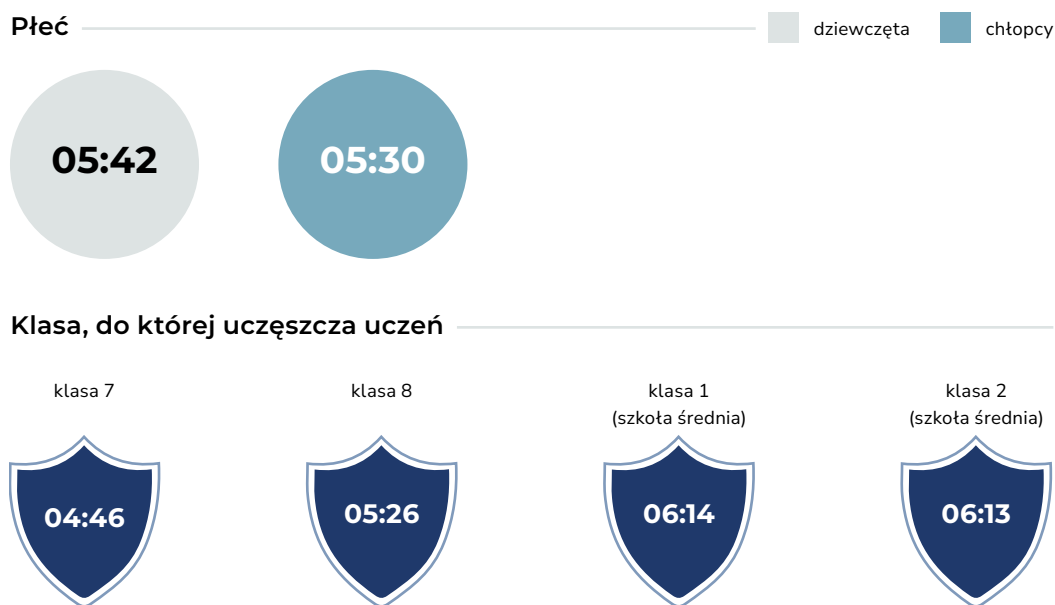
Młodzież odwiedzała również strony związane z podejmowaniem ryzykownych zachowań, między innymi wprowadzających w świat hazardu. Przykładem tego jest kategoria zakładów bukmacherskich. Ponad 800 tysięcy przedstawicieli młodzieży weszło na stronę STS.pl, a niespełna pół miliona na stronę Betclit.pl.

15

Interesujący trend w zachowaniach dzieci i nastolatków widać również w kategorii edukacja. Najwięcej użytkowników wśród tej grupy w tej tematyce znalazły strony takie jak: Brainly.pl, Bryk.pl, Sciaga.pl czy KLP.pl, na których można znaleźć między innymi streszczenia i opracowania lektur lub gotowe rozwiązania różnego rodzaju zadań. Każda z wymienionych stron została odwiedzona przez ponad milion użytkowników z opisywanej grupy.

1 Czas

RYСУNEK 1 Ile czasu dziennie w ostatnim tygodniu (w przybliżeniu) aktywnie korzystałeś/korzystałaś z internetu w dni powszednie (tj. od poniedziałku do piątku)?

RYСУNEK 2 Ile czasu dziennie (w przybliżeniu) aktywnie korzystałeś/korzystałaś z internetu w ostatni weekend (tj. sobota, niedziela)?

2 Inicjacja

Średni wiek otrzymania pierwszego telefonu z dostępem do internetu

**8 lat
i 5 mies.**

Średni wiek otrzymania pierwszego komputera z dostępem do internetu

**8 lat
i 10 mies.**

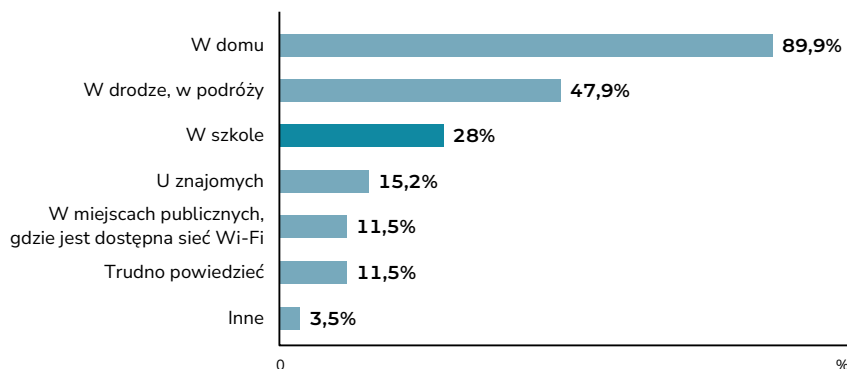
Średnia liczba lat samodzielnego korzystania z internetu lub smartfona

**7 lat
i 9 mies.**

3 Internet w szkole

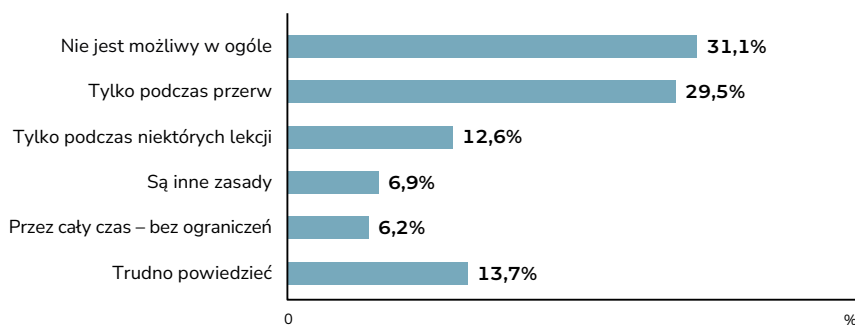
Korzystanie z internetu

WYKRES 1 Gdzie najczęściej korzystasz z internetu lub smartfona?

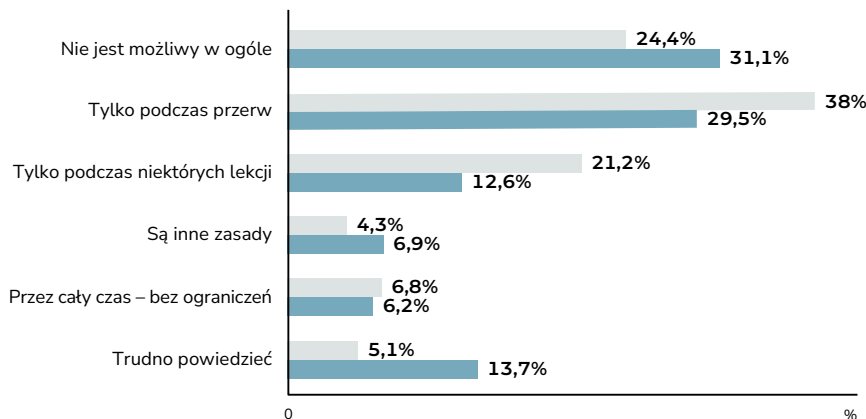

Nastolatki wskazują, że najczęściej korzystają z internetu lub smartfona w swoim domu (89,9%) oraz w drodze lub w podróży (47,9%). Niespełna trzech na dziesięciu nastolatków (28%) często korzysta z internetu również w szkole.

WYKRES 2,3 Na terenie Twojej szkoły korzystanie z urządzeń mobilnych (smartfon, tablet, laptop), mających dostęp do internetu, możliwe jest...

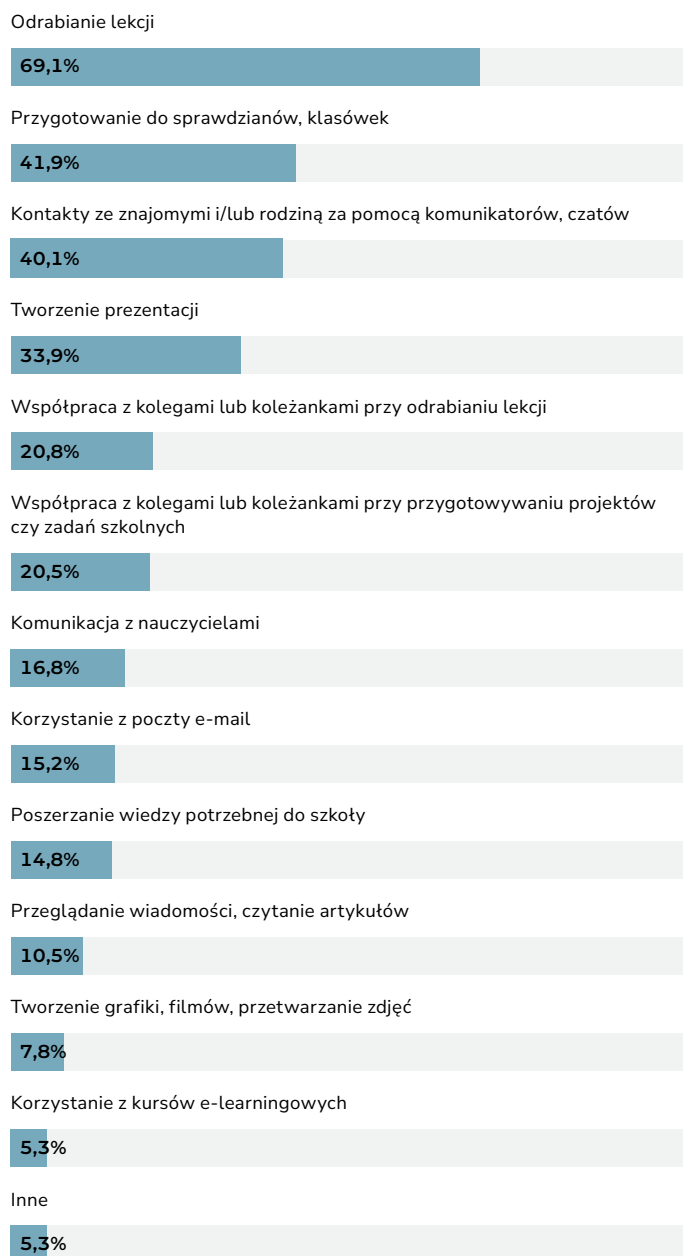
Prawie co trzeci uczeń (29,5%) ma możliwość korzystania z urządzeń mobilnych (smartfon, tablet, laptop) na terenie szkoły tylko podczas przerw między lekcjami.

W porównaniu z 2018 rokiem, w 2022 roku zwiększył się natomiast odsetek nastolatków, którzy w ogóle nie mogą korzystać z internetu w szkole (31,1% vs 24,4%).

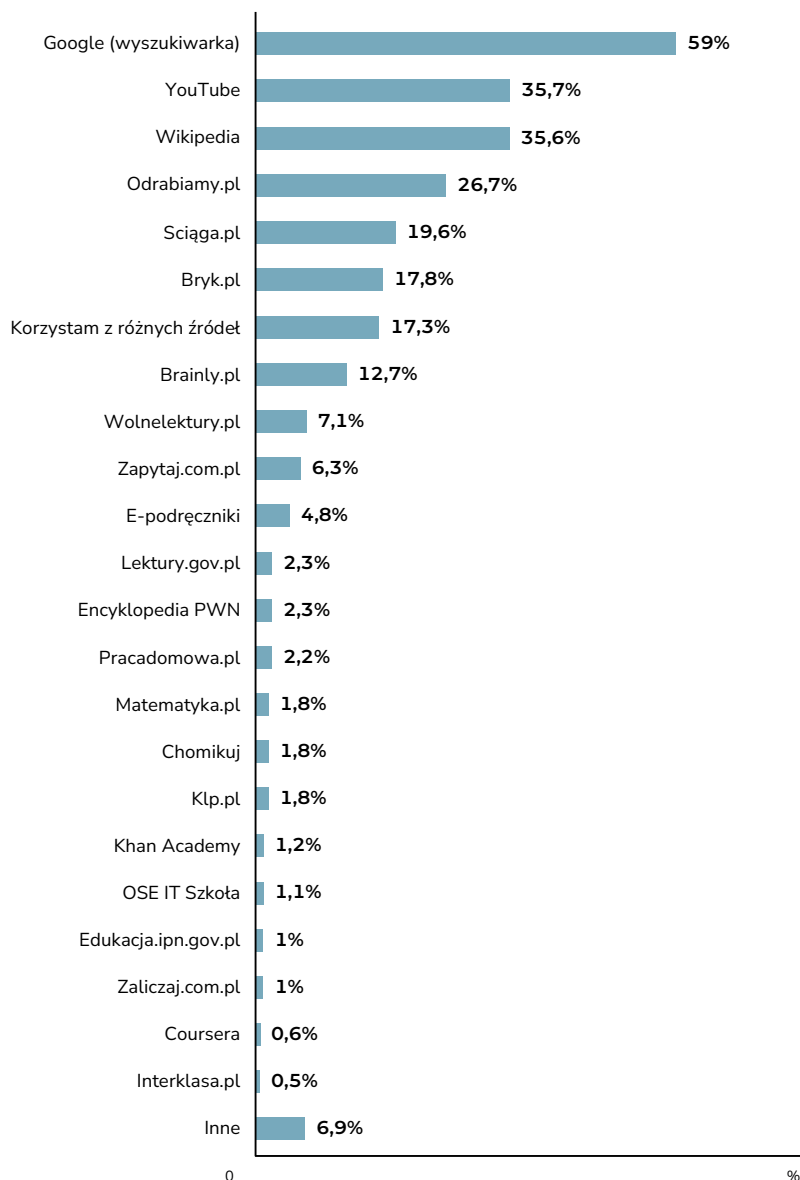
Wykorzystywanie internetu w celach szkolnych (uczniowie)

WYKRES 4 Do jakich aktywności najczęściej używasz internetu w celach szkolnych (realizując obowiązki szkolne)?

W celach szkolnych uczniowie wykorzystują sieć przede wszystkim do odrabiania lekcji (69,1%) oraz przygotowania do sprawdzianów (41,9%).

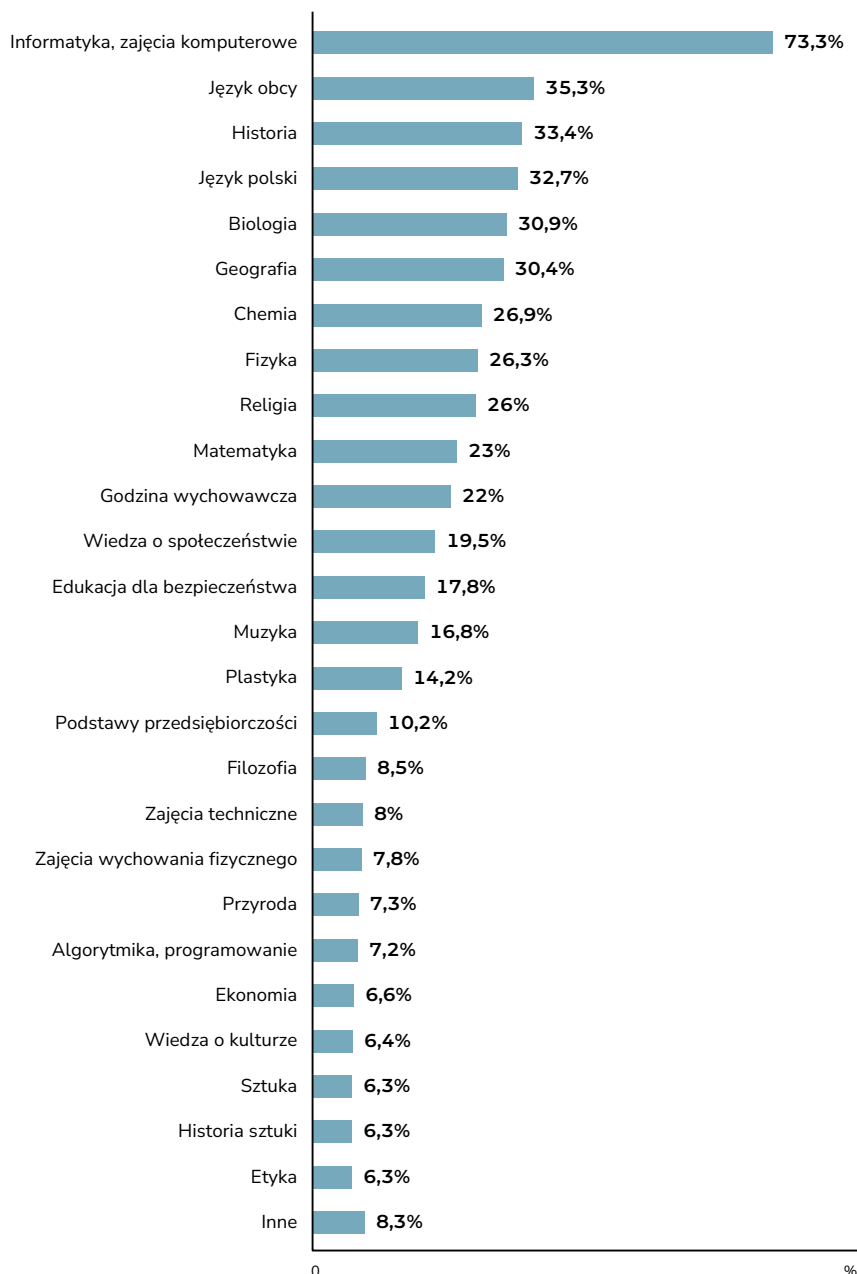
WYKRES 5 Z których serwisów najczęściej korzystasz, odrabiając lekcje lub ucząc się do zajęć, sprawdzianów itp.?

W trakcie odrabiania lekcji lub nauki nastolatki najczęściej korzystają z wyszukiwarki Google (59%), ale popularnością cieszą się również serwisy z gotowymi opracowaniami szkolnymi, takie jak odrabiamy.pl (26,7%), sciaga.pl (19,6%), bryk.pl (17,8%), czy brainly.pl (12,7%).

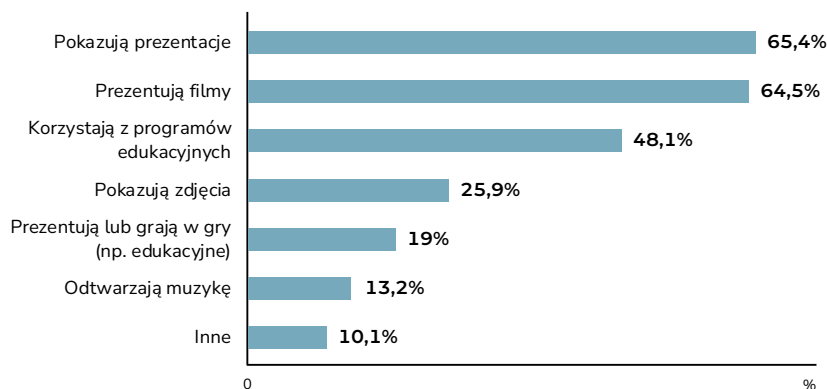
Wykorzystywanie internetu w celach szkolnych (nauczyciele)

WYKRES 6 Na których zajęciach w Twojej szkole wykorzystuje się internet (przez nauczyciela lub za jego wiedzą)?

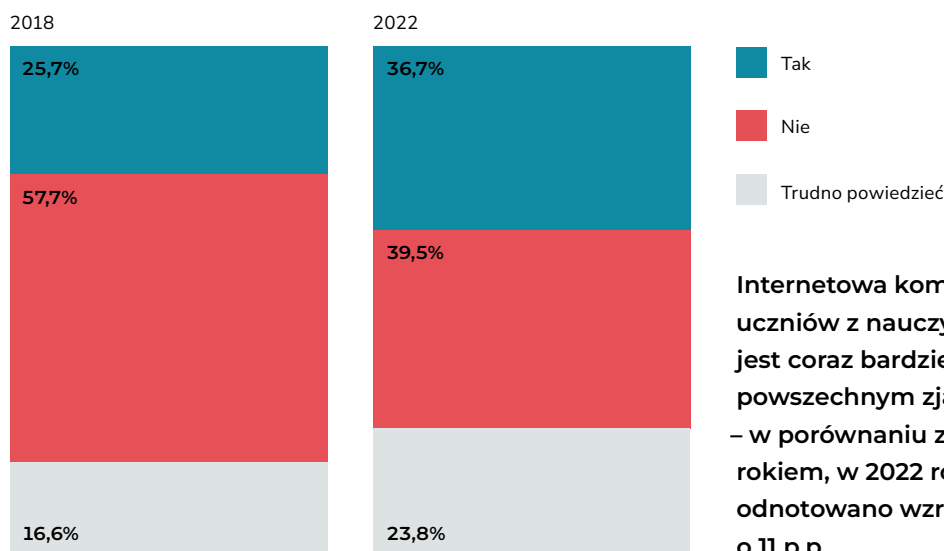
Używanie internetu przez nauczycieli w celach dydaktycznych (poza lekcjami informatyki) jest najczęstsze podczas zajęć z przedmiotów humanistycznych. Co trzeci uczeń korzysta z sieci podczas zajęć z języków obcych, historii, języka polskiego, biologii, geografii, zaś co czwarty podczas chemii, fizyki i matematyki.

WYKRES 7 Kiedy nauczyciele podczas lekcji w trybie stacjonarnym (na terenie szkoły) używają internetu, to najczęściej...

Pedagodzy podczas lekcji używają internetu głównie do odtwarzania prezentacji (65,4%) i filmów (64,5%). Prawie połowa nauczycieli jako środek dydaktyczny wykorzystuje programy edukacyjne (48,1%), a co piąty nastolatek jako formę kształcenia stosowaną przez pedagogów wskazuje gry edukacyjne (19%).

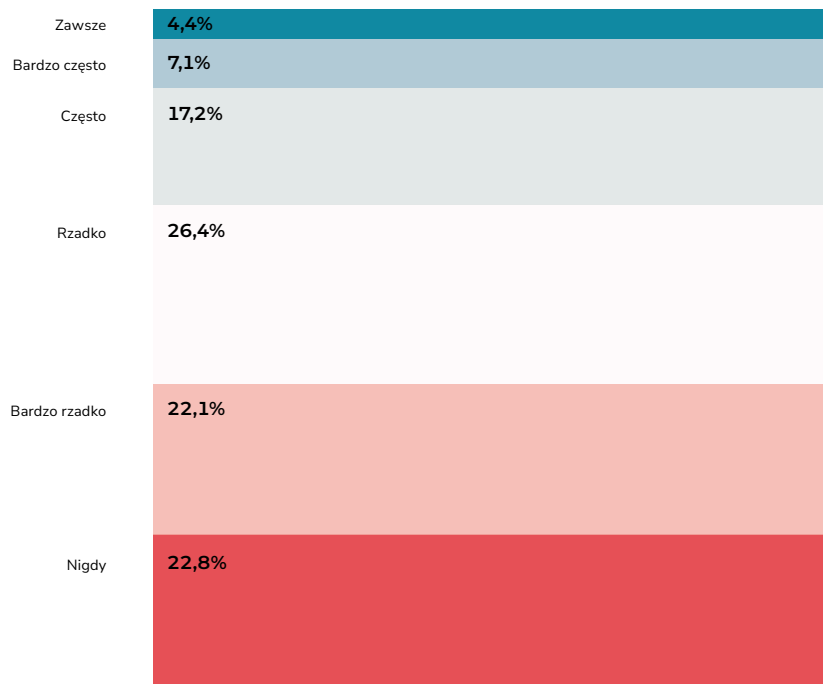
WYKRES 8 Czy komunikujesz się z nauczycielami za pomocą internetu?

Internetowa komunikacja uczniów z nauczycielami jest coraz bardziej powszechnym zjawiskiem – w porównaniu z 2018 rokiem, w 2022 roku odnotowano wzrost o 11 p.p.

4 Media społecznościowe

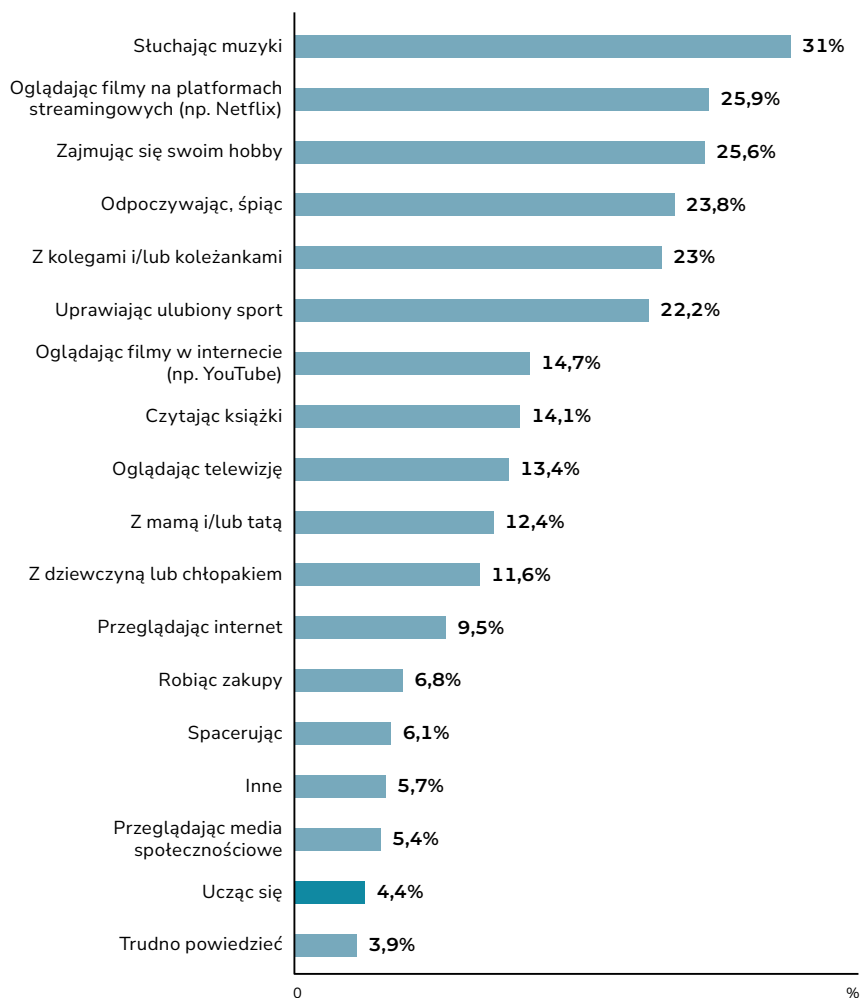
WYKRES 9 Czy zdarza Ci się zaniedbywać obowiązki szkolne z powodu korzystania z mediów społecznościowych?

Korzystanie z mediów społecznościowych nierzadko prowadzi do zaniedbywania obowiązków szkolnych.

5 Sposoby spędzania wolnego czasu

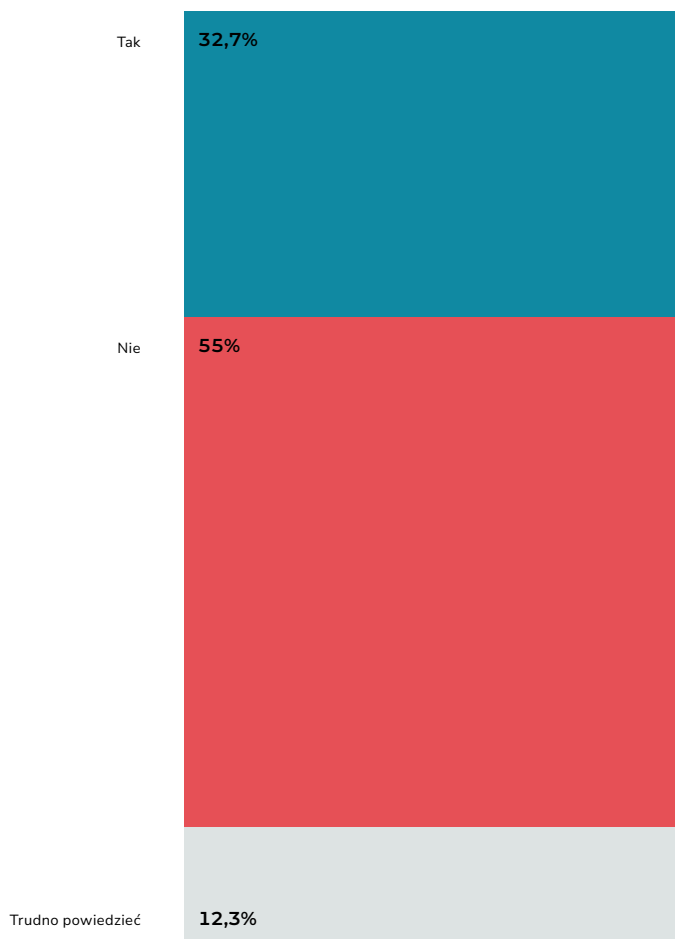
WYKRES 10 Jak najchętniej spędziłbyś/spędzałabyś najbliższy wolny czas?

Jedynie 4,4% nastolatków poświęciłoby swój wolny czas na naukę, pozostałe formy spędzania wolnych chwil są zdecydowanie bardziej popularne wśród młodzieży.

6 Seksting

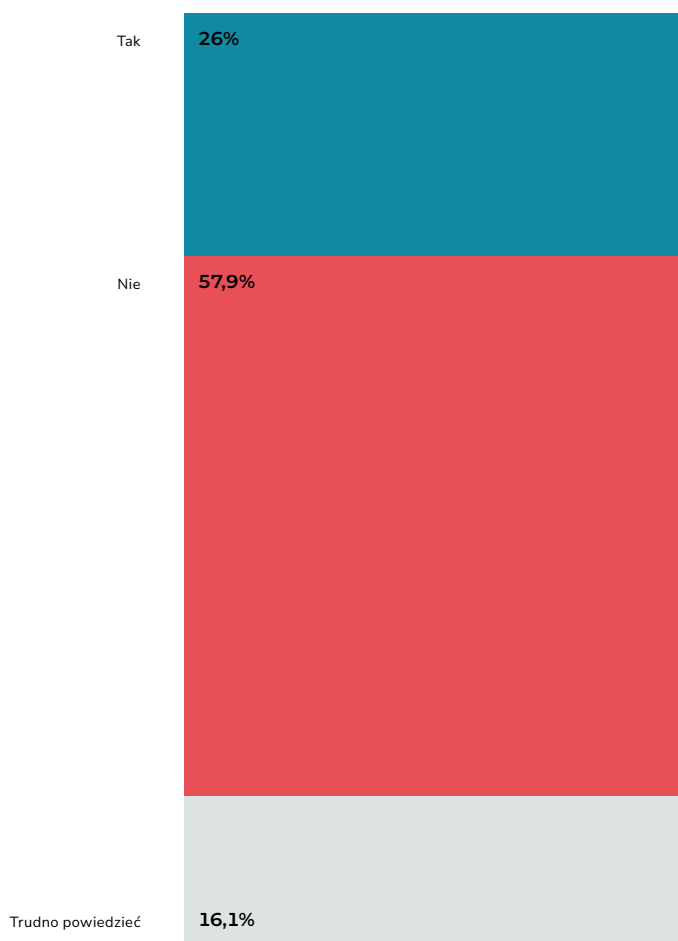
WYKRES 11 Czy zdarzyło Ci się otrzymać czyjeś nagie lub półnagie zdjęcie za pośrednictwem internetu i telefonu komórkowego lub smartfona?

Jedna trzecia nastolatków deklaruje, że otrzymała za pośrednictwem internetu czyjeś nagie lub półnagie zdjęcie.

7 Patostreamy

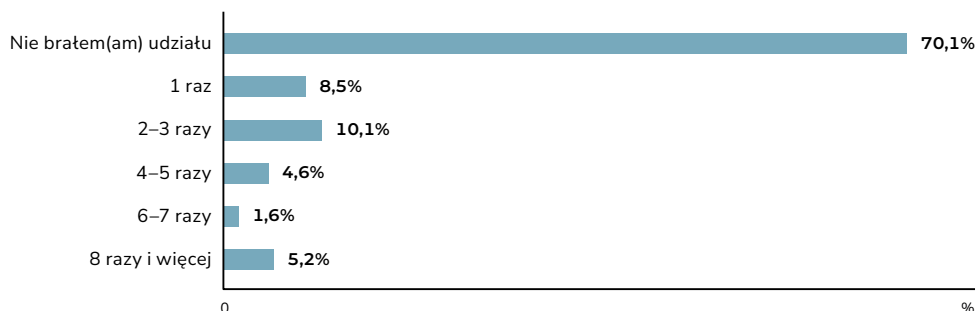
WYKRES 12 Czy oglądasz tzw. patostreamy (wulgarne, obsceniczne i nacechowane przemocą widowiska lub transmisje internetowe nadawane na żywo w serwisach streamingowych, np. YouTube, Twitch)?

Co czwarty nastolatek ogląda tzw. patostreamy, a blisko co szósty nie jest w stanie określić, czy oglądane przez niego treści mają cechy patostreamu, i czy są wulgarne lub nacechowane przemocą.

8 Internetowe challenge'e

WYKRES 13 Ile razy w ciągu ostatniego roku brałeś/brataś udział w tzw. challenge'ach (wyzwaniach) internetowych?

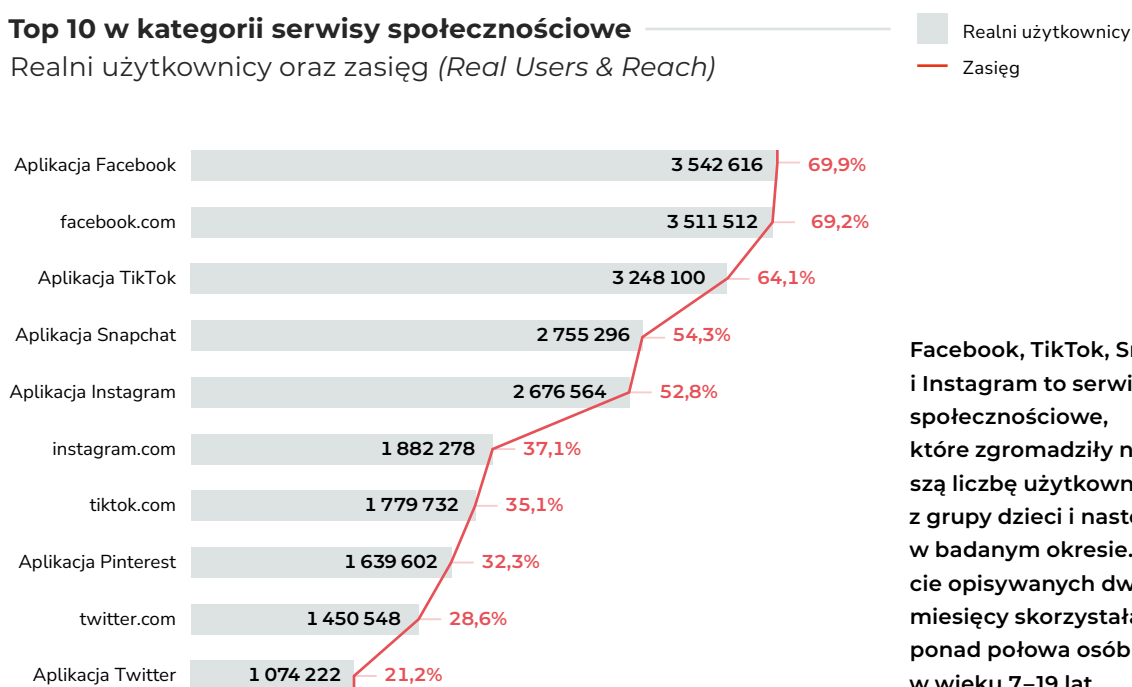
Większość nastolatków (70%) w ciągu roku nie brała udziału w tzw. challenge'ach internetowych, natomiast co dwudziesty nastolatek w ciągu 12 miesięcy wziął udział w co najmniej ośmiu internetowych wyzwaniach.

9 Analiza mediowa

Najpopularniejsze aplikacje i strony internetowe wśród dzieci i młodzieży (wybrane kategorie tematyczne)

Top 10 w kategorii serwisy społecznościowe

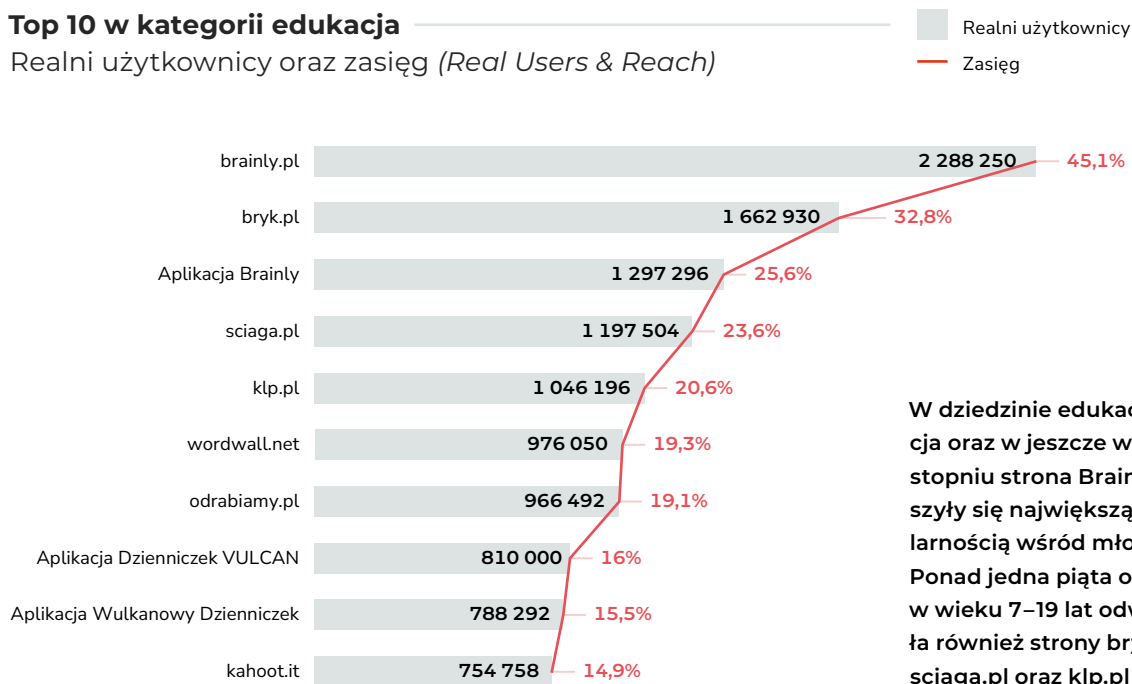
Realni użytkownicy oraz zasięg (Real Users & Reach)

Facebook, TikTok, Snapchat i Instagram to serwisy społecznościowe, które zgromadziły największą liczbę użytkowników z grupy dzieci i nastolatków w badanym okresie. W trakcie opisywanych dwóch miesięcy skorzystała z nich ponad połowa osób w wieku 7–19 lat

Top 10 w kategorii edukacja

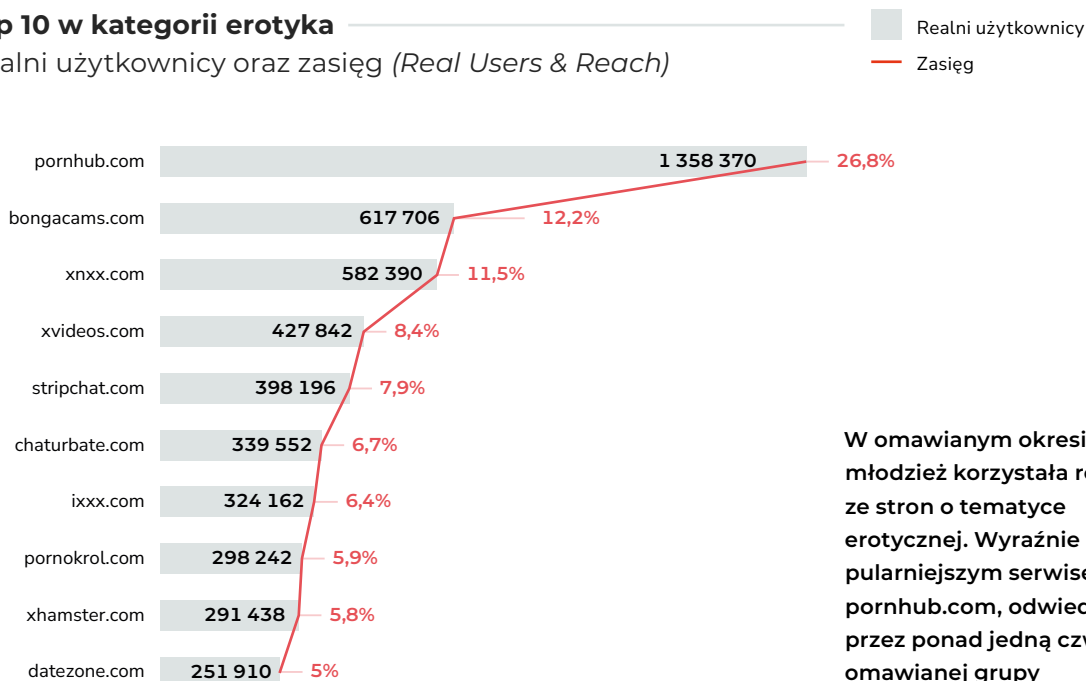
Realni użytkownicy oraz zasięg (Real Users & Reach)

W dziedzinie edukacji aplikacja oraz w jeszcze większym stopniu strona Brainly cieszyły się największą popularnością wśród młodzieży. Ponad jedna piąta osób w wieku 7-19 lat odwiedziła również strony bryk.pl, sciaga.pl oraz klp.pl

Top 10 w kategorii erotyka

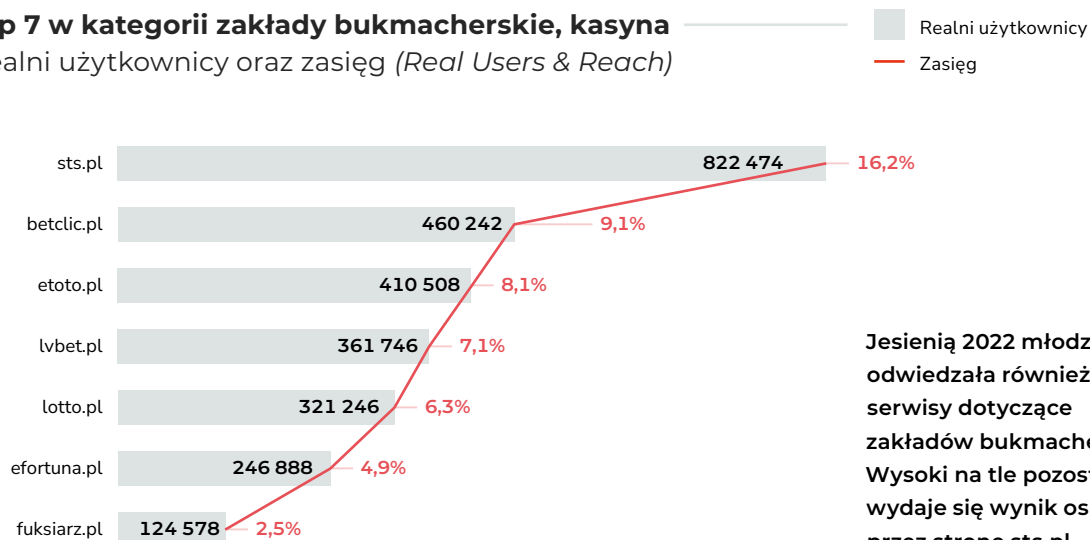
Realni użytkownicy oraz zasięg (Real Users & Reach)

W omawianym okresie młodzież korzystała również ze stron o tematyce erotycznej. Wyraźnie najpopularniejszym serwisem był pornhub.com, odwiedzony przez ponad jedną czwartą omawianej grupy

Top 7 w kategorii zakłady bukmacherskie, kasyna

Realni użytkownicy oraz zasięg (Real Users & Reach)

Jesienią 2022 młodzież odwiedzała również serwisy dotyczące zakładów bukmacherskich. Wysoki na tle pozostałych wydaje się wynik osiągnięty przez stronę sts.pl

NASK

ISBN 978-83-65448-56-9 (WERSJA ELEKTRONICZNA)
ISBN 978-83-65448-57-6 (WERSJA DRUKOWANA)